

Чурапчы улуунун Төлөй орто оскуолата.

Төрөппүт мунһабын торума
«Ааһар оҕо—ситиһиилээх»

Толордо: Аммосова Мария Иннокентьевна
педагог-библиотекарь
Стаж: 4 сыл.

2017с.

Быһаарыы сурук

Кинигэни ааҕар оҕо ахсаана күннэтэ аҕыйыы турар. Онтон кинигэ биһиги олохпутугар сүрдээх туһалаах, элбэххэ үөрэтэр. Сатаан өйдөөн ааҕыы – киһи уопсай сайдыытын уонна культураны туоһута.

Уус-уран айымньы көмөтүнэн төрөөбүт норуотун олохун, историятын, культураны, сирин-майгытын арылар, ону өйдүүр, сэргиир уонна киэн туттар оҕо «аныгы үйэ киһитэ» дэниэ.

Киһи олоххо аналын диригин, табатык өйдөөн олоҕоһуна, биһиги обществобыт иннин диэки хардыылыа. Кинигэ киһиэхэ саамай күндү кылааты-билиини биэрэр. Кинигэни чугас доҕор, истин сүбэһит оноһуннахха олоххо ситиһиилээх буолары билигин ыччат үксүгэр ситэ өйдөөбөт дии саныыбын. Кинигэни ааҕыы туохха да тэннэспэт үчүгэй дьарык. Ааҕыы сайыннарар, олоххо үтүө түгэни бэлэтиир. Айымньыны ааҕа олорон, кэпсээн, остуоруйа геройунуун алтыһабын, кэпсэтэбин, үчүгэйтэн үөрэбин, куһаҕантан хомойоһун, мунчаарабын эбэтэр үөрэбин-көтөбүн. Онтон айымньыны ааҕан баран ис хоһоонун өйдүүрүн олус суолталаах. Аахпыт геройдартан элбэххэ үөрэнэбин, холобур оностоһун.

Ааҕар оҕо тыл-өс өттүнэн сайдар, үтүө холобурга иитиллэр, түргэнник толкуйдуур, элбэҕи билэр, үөрэнэрин сөбүлүүр, иллэн кэмин туһалаахтык атаарар, сааһылаан кэпсииргэ үөрэнэр, айар дьоһуна сайдар. Кинигэни ааҕыы бигэ турукка бэлэмниир дии саныыбын.

Онон төрөппүттэргэ аналлаах мунньах торумун «Ааҕар оҕо–ситиһиилээх» диэн ааттаатым.

«Ааҕар оҕо – ситиһиилээх»

Үһүс кылаас төрөппүттэригэр мунньах торума

Сыала: Оҕо кинигэ ааҕарыгар төрөппүт оруолун өйдөтүү, үөрэтии.

Соруктара:

1. Төрөппүттэр оҕолорун ааҕарга угуйалларын көбүлээһин.
2. Ааҕар оҕо үтүө өрүттэрэ.
3. Кинигэ ааҕытыгар олохуран толкуйдуур, ырытар сатабылларын үрдэтии;
4. Төрөппүт оҕотугар кинигэ ааҕарын ситиһии, бэйэ эппиэтинэһин өйдөтүү.

Туттуллар материаллар: кинигэлэр.

Ааҕыан – үгүһү-элбэҕи билиэн.

Кинигэ – үйэлээх өлбөөдүйбэт баай!

Кинигэ – норуот баайа.

Ааҕар киһи – аахпат киһитээһэр быдан билиилээх.

Кинигэ ааҕартан чэпчэки уонна онтон астык суоһун тэнэ.

Мунньах хаамыта:

Педагог-библиотекарь: Үтүө күнүнэн убаастабыллаах төрөппүттэр.

Бүгүҥнү түмсүүбүтүн манньах этиинэн саҕалыыбын. Остуоруйа бараммат кэм, остуоруйа аптаах кэм. Дьэ эрэ саныабын билигин оҕо сааспыт кэрэ кэмин. Остуоруйа истэр киһиэм – оҕо сааһым чулуу дьоло диэн этии эһиэхэ үгүс үчүгэй өйдөбүлү хаалларбыта буолуо дии саныыбын. Ханньах кинигэлэри, остуоруйалары умсугуйан аахпыккытый? *(төрөппүттэр*

эппиэттэрэ). Бу аахпыт кинигэлэргит геройдара туохха үөрэтэллэрий? (төрөппүттэр эппиэттэрэ).

Билигин үгүс оҕолор кинигэни аабыылара лаппа намтаата. Оҕо билигин компьютертан, телевизортан информация ылара элбээтэ. Урут оҕо барыта библиотекаҕа сылдьар, ааҕааччы дневнигын онгостор, төһө кинигэни аахпытынан куоталаһар эбит буоллаҕына, билигин оҕо сыл устата биир даҕаны кинигэни аахпатах түбэлтэтэ эмиэ баар. Кинигэни аахпат оҕо билиитин-көрүүтүн таһыма мөлтөх, үчүгэйгэ тардыһыта, кэрэбэ умсугуйуута ээл-дээл буолар.

Кинигэ—олох кэрэһитэ. Олоххо баар үтүө-мөкү барыта кинигэбэ тиһиллэр. Кинигэ үтүөбэ иитэр, омсолоох быһыыттан тэйтэр.

Билигин икки бөлөххө арахсабыт, уонна ытыллар дьаһалга көхтөөхтүк кыттан иһин диэн ынырабын.

1 соруудах: «Айымньыны ырытыы».

Эһиги иннигитигэр Лев Толстой «Оҕолорго» кинигэтэ сытар. Этилибит айымньыны аабын.

1 бөлөх: Л. Толстой «Оҕолорго» кинигэтиттэн «Тиин уонна бөрө».

2 бөлөх: Л. Толстой «Оҕолорго» кинигэтиттэн «Аҕа уонна кини уолаттара» үгэ.

Туох санааҕа кэллигит? (төрөппүттэр эппиэттэрэ).

2 соруудах: «Дьиэтээҕи библиотека».

Дьиэ кэргэн сахалыы уус-уран кинигэ мунньунан библиотека тэриниитэ, төрөппүт хайдах, тугу, төһө ааҕара, аахпытын туһунан оҕолорун кытта санаатын үллэстиитэ кинигэбэ интэриэһи, ааҕар даҕаны үөскэтэр, көбүлүүр. Билигин бөлөхтөрүнэн алын сүһүөх оҕолоругар сөптөөх кинигэлэри ааптардарын ыйан туран суруйталаан.

3 соруудах: Ааҕар оҕо тыл-өс өттүнэн сайдар, үтүө холобурга ийитиллэр, түргэнник толкуйдуур, элбэҕи билэр, үөрэнэрин сөбүлүүр, иллэн кэмин туһалаахтык атаарар, сааһылаан кэпсииргэ үөрэнэр, айар дьоһура сайдар.

А) (Мультфильм из серии «Веселая карусель») «Апельсин» көрөн баран ис хоһоонун суруйуу.

Б) Л. Толстой «Оҕолорго» кинигэтиттэн «Үөрэхтээх уол» үгэ. Ааҕар баран өйтөн суруйуу.

Тугу өйдөөбөтүгүт? Туохха ыарырҕаттыгыт? (төрөппүттэр эппиэттэрэ).

Түмүк: Махтал барыгытыгар. Манньык дьаһаллар тоҕо ытыллалларый? Эһиги санаабыт? (төрөппүттэр эппиэттэрэ).

Мин санаабар, оҕону киһини сана өйдөөн көрүүбүттэн ыла кинигэни билиһиннэриэхтээхпит, оҕо үс сааһыгар ордук болҕомтолоохтук ылынар эбит. Оҕо араас кырааскалаах, өгнөөх кинигэни, сурунаалы интириэһиргиир, үчүгэй музыканы истэ үөрэнэр. Кинигэни интириэһиргэтии табыгастаах кэминэн оҕо санарар буолбутун кэннэ, оскуолаҕа киириэн иннинээҕи кэм. Билигин кинигэ арааһа элбэх, наадалаабы талан эрэ ылыахха наада.

Оттон, үөрэнээччи дьиэтээҕи аабытын, ааҕар усулуобуйатын тэрийии, хонтуруоллааһын төрөппүт быһаччы эбээһинэһэ. Таптаан умсугуйан ааҕарга, кэпсии үөрэнэргэ төрөппүт көмөтө олус суолталаах.

Сатаан өйдөөн аабы — киһи уопсай сайдыытын уонна културатын туоһута. Ааҕар оҕо — ситиһиилээх.